

SVENSKA
RUN-URKUNDER,

UTGIFNA

AF

RICHARD DYBECK.

Första Samlingen.

STOCKHOLM,
TRYCKTE HOS JOH. BECKMAN, 1855.

Södermanland. Sotholms härad, Sorunda socken, Berga.

»Åboerne uti Berga by i Sorunda har man stoor orsak att berömma för det de ifrån långliga tider tillbakas lemnat oss en gammal Runesten hehl och vähl bibehållen.»

Berga by, en af de äldste i Sorunda, är belägen en half mil söder om kyrkan, vid foten af en medelmåttig bergshöjd, å hvars obygda högre del talrika grafhöggar och stensättningar finnas.* På östra sidan om berget äro de tillförene (under N:o 18) nämnde »dyarne», och vester ut, i en ännu svagare sänkning, byns gårde, hvilket fortgår i vester till en bergig hage, kallad Löfhagen, i hvilken förevarande Runsten ligger. Berget, som är utan namn, och har sin sträckning från norr till söder, är å Berga mark. Från sistnämnde håll och norr ut löper allmänna körvägen utmed bergets östra sida ett stycke, men viker midt för Berga öster ut till byn. Några famnar utom vägkroken är Runstenen. Hans ristade sida synes icke varit vänd mot denna, utan åt en gångväg, hvilken från vägkrökningen fortsätter körvägens nämnda nordliga riktning fram till Sorunda kyrka. Marken tyckes vara nog fast, men lär hafva en lös, vattmig grund, hvarföre ock flere stenkretsar och treuddar, af hvilka lemningar synas här och der ofvan jord närmast omkring stenen, med tiden sjunkit, såsom ock sjelfve Runstenen, hvilken varit »nedsänkt i iorden», till dess, näst före 1685 (enligt Erland Dryselii Berättelse), »bonden Anders Larsson gräffvet up honom»; så att Peringsköld derefter på 1690-talet, då åtgärden än var i friskt minne, kunde med något skäl yttra hvad här ofvan ur hans outgifne samlingar** först anfördes. Nu åter är stenen i stark lutning öfver sin lergrop. Inskriften:

* HNTIRTIKR : TNY : PTIRI : TNY : PNÞYNTIR : TNY :
HTIRI : TNY : PTNTR : RTHHTN : HTHT : ÞITT : TÞTIR :
NTRRNY : ÞTÞNR : HT : H ÞI(T).ÞI : PNÞN(D)H *

Det är: SUERTIKR AUK KARI AUK KUÞMUTR AUK SKARI AUK KNUTR
RAISTU STAIN ÞINA AFTIR UTRUK FAÞUR SIN IS FE(L). IÞI KUÞU(I)S.

Johan Hadorph har först granskat denna inskrift, och hans läsning (Bautil N:o 683) är som den är. Utom flere smärre oriktigheter, finnas två af skriftens namn, *Kuþmutr* och *Knutr*, vara orätt läste, samt slutet nog lösligt uppfattadt. Men att Hadorph, sannolikt vid något sednare be-

* Se »Svenska Fornsaker», 3:dje häftet.

** Förvarade å Kongl. Bibliotheket i Stockholm.

sök på stället och sedan hans första afteckning (den bautilska) redan blifvit skuren i trä, kommit på andra tankar rörande ristningens ifrågavarande del, synes af en oredig anteckning hos Peringsköld (a. st.). Denne föreslår nämligen tre läsesätt: »is fil vidi Kuduis», »is firidi Kuduis», samt »föll vid (med?) God-vise (Göthernas anförare)», hänvisande i afseende å den förstnämnde läsningen till »J. H. Coll.» (Johan Hadorphs Collectanea); med tillägg för egen del: »Gutkovia vulgo Gutkova (?), oppidum Germaniæ in Pomerania prope Gripzvald.» Liljegren (Runurkunder) har thyvärr följt Bautil.

Häraf kan antagas, att inskriftens slut redan på Hadorphs tid varit dunkelt; och jämnför man slutmeningen med den eljest klara och tydliga skriften (blott kännestrecket å *K* i *Kari* är något matt), så tyckes, hvad äfven runorna der utvisa, någon skrapning (icke huggning) med sten eller järn — kanske flere å olika tider, eftersom mossor hunnit vaxa i runorna — här fordom hafva skett. — Många runinskrifter bära spår af dylik åverkan å ställen, som afvika från det gifna, vanliga ordasättet, eller rörande den affidne tillägga något synnerligt.

Dijkman och Brocman hafva öfversatt ifrågavarande inskrift, men ledde bara af Bautil och egne gissningar. *

